

RERI i Društvo mladih istraživača Bor podneli su zahteve za pokretanje vanrednog inspeksijskog nadzora nad kompanijom „Serbia Zijin Bor Copper“ doo Bor Ministarstvu zaštite životne sredine i Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, zbog sumnje da je ova kompanija nezakonito izgradila postrojenje za tretman otpadnih rudničkih voda - bez građevinske dozvole i bez saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu.

Zakon o planiranju i izgradnji zabranjuje izgradnju pre pribavljanja pravosnažnog rešenja o građevinskoj dozvoli i prijave radova, dok Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu zabranjuje izgradnju bez saglasnosti nadležnog organa na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu.

Prema javno dostupnim podacima, za projekat postrojenja za tretman otpadnih rudničkih voda, koje je skoro u potpunosti izgrađeno, **nije izdata građevinska dozvola**, niti je doneto **rešenje kojim se daje saglasnost na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu.**

Kompanija Zijin Copper je tek u martu 2022. godine podnela zahtev za davanje saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, a do danas Ministarstvo zaštite životne sredine nije dalo saglasnost na studiju.

Sama studija je izuzetno lošeg kvaliteta i ne sadrži osnovne elemente propisane zakonom, a iako se navodi da će jedno ovakvo postrojenje doprineti zaštiti životne sredine, prema mišljenju RERI i DMI Bor, **ono neće doprineti značajnom smanjenju zagađenja, već isključivo većoj količini izdvojenih metala za kompaniju Zijin Bor Copper.**

Naime, u rudnicima Jama, Novo Cerovo i Veliki Krivelj, nastaju otpadne vode koje sadrže određene količine bakra, a zbog čega je kompanija izuzetno zainteresovana za njihov tretman u pogledu iskorišćenja (ponovnog dobijanja) ovog metala. Životna sredina, na žalost, je u drugom planu. Navedeno je potvrdila i kompanija kada se opredelila za zastarelu tehnologiju „spore sulfidizacije i izdvajanja bakra“, umesto nove koja će zaista doprineti smanjenju zagađenja vodotoka.

“Radi se o zastareloj tehnologiji koja je neprimerena za tretman rudničkih voda, kakve nastaju u Borskim rudnicima, i nije u primeni pri izgradnji novih postrojenja, jer ni ekološki, ni ekonomski, ni tehnološki nije prihvatljiva. Prilikom reakcije u tehnološkom procesu nastaje vodonik sulfid, eksplozivan i otrovan gas koji će se emitovati u vazduh i povećati zagađenje ionako veoma zagađenog vazduha u Boru.” – objašnjava Toplica Marjanović, inženjer zaštite životne sredine i bivši radnik RTB Bor-a.

Pored toga, kompanija je **ponovo pribegla razdvajanju jedinstvenog projekta**, te tako, umesto da je razmatrala tretman otpadnih voda iz sva tri rudnika (Jama, Novo Cerovo i

Veliki Krivelj) iz kojih će se one dovoditi u ovo postrojenje, kompanija se opredelila da otpadne vode poreklom sa površinskog kopa Veliki Krivelj razmatra u posebnoj studiji (!?). Međutim, ukoliko bi se ova dva projekta izolovano posmatrala, **ne bi bilo moguće ispravno proceniti celokupan uticaj projekta na životnu sredinu.**

Najzad, u studiji o proceni uticaja **nije obuhvaćen postupak odlaganja otpada niti je određen njegov karakter**, a što predstavlja izuzetno značajan aspekt, imajući u vidu da prilikom rada ovog postrojenja nastaje otpadni mulj koji može sadržati i teške metale. U odnosu na karakter otpada određuje se i način na koji će se on tretirati, kao i mere zaštite životne sredine, te je jako važno da se u fazi izrade studije zna da li se radi o opasnom ili neopasnom otpadu.

Na žalost, ovakve aktivnosti kompanije Zijin Bor Copper ne predstavljaju izuzetak već pravilo, te RERI i DMI Bor podsećaju da izostanak reakcije nadležnih organa kojim će se nezakonito poslovanje ove kompanije sankcionisati, predstavlja svojevrsnu podršku kompaniji Zijin da nastavi sa kršenjem zakona Republike Srbije, kojima su pripisane norme u cilju otklanjanja, odnosno umanjenja negativnih uticaja projekta na životnu sredinu.

RERI i DMI Bor naglašavaju da u situaciji u kojoj se objekat gradi bez građevinske dozvole, nadležna građevinska inspekcija ima ovlašćenje da naredi obustavu radova i uklanjanje objekta, kao i dužnost da podnese krivičnu prijavu zbog izvršenja krivičnog dela građenje bez građevinske dozvole. Takođe, nadležna inspekcija za zaštitu životne sredine, u situaciji da utvrdi da se objekat gradi bez saglasnosti na Studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, ima ovlašćenje da zabrani izvođenje projekta i obavljanje delatnosti dok se ne pribavi saglasnost na studiju o proceni uticaja, RERI piše.